

Tér, hely, könyvtár*

KOLTAY Tibor

A könyvtár elsősorban tér, amelyet dokumentumok, felhasználók és könyvtárosok töltenek meg. A világháló közben egy másfajta teret látszik létrehozni, vagy legalábbis képviselni. Ahogy egyre gyakrabban mozgunk ebben a térben, azaz a kibertérben, egyre inkább szükségessé válik, hogy a tér sajátosságait általánosságban, alaposabban is megismerjük. Érdemes tehát a tér jellemzőit összevetnünk a kibertér sajátosságaival. Fontos látnunk, hogy a térnek társadalmi és kulturális dimenziója is van. Ha térről beszélünk, nem feledkezhetünk meg a teret alakító építészetéről, amivel az is jár, hogy az információ építészetéről is szólnunk kell. Végezetül meg kell vizsgálnunk a könyvtári tér néhány jellemzőjét.

Tér és kibertér

A tér, a hálózat és az információs társadalom között számos összefüggést találunk. Említsünk meg ezekből néhányat. Mindenekelőtt azt, hogy az információs társadalom kialakulása időben egybeesik a világűr, az addig ismert terektől eltérő környezet meghódításának kezdetével. Ez az időpont közismerten 1957 volt, amikor felbocsátották a Szputnyik-1 nevű szovjet műholdat. Ennek jelentősége kapcsán elég arra gondolnunk, hogy mit köszönhet a helymeghatározás a műholdaknak.¹

Aligha kérdéses, hogy az emberek térként élik meg a webet, amelyben akár el is lehet tévedni. A web tér-jellegét mutatják azok a metaforák,

---

* Ennek a tanulmánynak a megírását nagymértékben a Fulbright program támogatása tette lehetővé (<http://www.fulbright.hu/exchange/grantsh.htm>). 2011-ben, kutatói ösztöndíjasaként tanulmányozhattam az Information Architecture and Knowledge Management (Információépítészet és tudásmenedzsment mesterképző programot – <http://iakm.kent.edu>), amelyet az Ohio állambeli Kenti Állami Egyetem Könyvtár és Információtudományi Tanszéke (Kent State University, School of Library and Information Science – <http://www.kent.edu/slis/index.cfm>) kínál.

amelyeket vele kapcsolatban használunk. Irányt jelölünk meg, amikor azt mondjuk, hogy *rámentem a Kongresszusi Könyvtár honlapjára*. Egy másik térbeli metaforát használva hangozhat el a következő mondat: *ezt a Kongresszusi Könyvtár honlapján találtam*. Egy másik metafora-kör elemei a továbbítást megjelenítő drótok és csövek. Közben az emberek telefon és posta helyett használják a hálózatot. Az is metafora, hogy az információs szupersztrádáról beszélünk. Sokan azonban megkérdőjelezzik a metaforák hasznosságát, felvetve például azt, hogy a *navigáció* szó a webbel kapcsolatban korlátozza azt, hogy megértsük az ember-számítógép interakciót. Tény, hogy minden metaforának megvannak a maga korlátai, de megvannak az értékei is.²

Az információs társadalomban a korábbi zárt és célirányos tér nyitott, folytonos és fluid térére vált.³ A valóságos tér és idő mindazonáltal nem tűnik el, nem is válik irrelevánssá, mivel tapasztalatot jelentenek, továbbá kontextust adnak a virtuális térben és időben való mozgás érzékeléséhez. A valós térben használt szókincset átvihetjük a virtuális környezetbe, hogy segítségével értelmezni tudjuk azt.⁴ Az infokommunikációs innováció ugyanakkor megszünteti a térbeli korlátokat, sok esetben feleslegessé téve a személyes jelenlétet. Ahol ez nem lehetséges, oda a minden eddiginél gyorsabb közlekedési eszközök segítségével juthatunk el.

A kibertér nem valamiféle új típusú tér, inkább (megint csak) egy metafora, amelynek segítségével leírhatjuk azt a paradox helyzetet, amelyről egy telefonbeszélgetés kapcsán egy naív gyermek megkérdézheti, hogy az hol is zajlik. Az építészek és az online üzletek fejlesztői számára a világháló egy növekvő virtuális város, ahol számos építkezés folyik; ahogy növekedésnek indult, a nagy cégek és közintézmények sietve építeni kezdtek jól kidolgozott weboldalakat, amelyek nagyjából a cégek imponáló, belvárosi székházainak megfelelői. Ezzel egy időben a kereskedelmi oldalak száma is megnőtt, amelyek többnyire virtuális üzletek vagy bevásárlóközpontok alakját vették fel. A másik oldalon százazrek készítették el saját oldalukat. Ezek –

akárcsak az elővárosi családi házak előkertjei – az ön-reprezentáció eszközei és egy újfajta népművészet alkotásai. A hierarchikusan szervezett linkgyűjtemények léte ellenére a web kétdimenziós, csendes tér, amelyben nincsenek emberek: vég nélkül kalandozhatunk benne anélkül, hogy bárkivel találkozoznánk.

A kibertér elnevezés az elvonatkoztatás legelembb szintjén nem más, mint bitek megszámlálhatatlan milliárdjai, amelyeket egy világméretű számítógép-hálózat csomópontjain tárolnak. A köztes szinten, a programozók szintjén webhelyek, címek és összeköttetések komplex struktúrára bomlik; a felső szinten pedig, a felhasználói felület szintjén újra feltalálja az alsó két szint testét, komplex architektúráját és összetett viszonylatrendszerét. Ez az, amit az alatt értünk, hogy belakjuk ezt a teret.⁵

Weinberger szerint a web olyan nyilvános tér, amely teljesen híján van a térnek. Anélkül tudunk az egyik helyről a másikra mozogni, hogy bármilyen távolságot megtennénk. Milliárdnyi weboldalt találunk csak egy-egy kattintásra egymástól. A mozgást az egyes oldalak révén érzékeljük. Akár arra is támaszkodhatunk, hogy az adott hely újra megtalálásához elég hozzávetőlegesen megbecsülnünk a távolságokat, például visszaemlékezve arra, hogy a keresett oldal valahonnan két kattintásnyira volt. Ez a távolság azonban nem valós. Mindig van rövidebb út vagy egy alternatív útvonal.⁶

Számos virtuális hely olyan, mint a Woodstockban megrendezett zenei fesztivál, amely sokkal híresebb, mint az azonos nevű község. A helyi lakosok csak rövid időre jelennek meg, kapcsolatba kerülnek egymással, aztán távoznak. Senki sem kockáztat sokat, főleg hosszú távon. Ez alól kivételt csak a szervezők jelentenek.⁷

A térbeliséggel együtt a személyesség is viszonylagossá vált korunkban, mivel a virtuális térben a valós tér fokozatosan elveszíti meghatározó normatíváit, szabályait és stratégiáit. A személyes kapcsolatok a virtuális térbe helyeződnek át, így maguk a kapcsolatok és a kommunikáció virtuálissá válnak. Már nem vagyunk helyhez és időhöz kötve, tehát ha van kommunikációs

szándékunk, interakcióba lépünk partnerünkkel. Az üzenet kódolására és dekódolására tértől függetlenül képesek vagyunk.⁸

A társadalmi és a kulturális tér

A világháló tér, ahol időt töltünk, másokkal interakcióba lépünk és dolgokat teszünk. A közös tér alapvetően meghatározza együttműködésünket, tehát a médium (hordozó) és a tér között nincs éles különbség. Amikor hiperlinkeket követünk, érezzük, hogy különböző szemantikai terek között mozgunk: útvonalakat és mintákat tudunk ebben a mozgásban nyomon követni, és akár el is tévedhetünk. Az összeköttetéseknek és az utaknak egyaránt van szemantikai és navigációs jellege.⁹

Ne felejtjük el azt sem, hogy a városiasodás is nagymértékben hozzájárult a térérzet és a társadalmi térhasználat megváltozásához.¹⁰

Azzal, hogy az online környezetet térnek nevezük, meg tudjuk ragadni az ebben a környezetben zajló mozgást és tevékenységet, valamint azt a lehetőséget, hogy értelmes kapcsolatokat fedezzünk fel az ott talált elemek között. Nem válnak viszont kézzelfoghatóvá azok a sajátos módok, ahogyan az emberek maguk számára ismerőssé, sajátjukká teszik a teret, azaz helyet hoznak létre.¹¹

Castells meghatározása szerint a hely „olyan lokalitás vagy helyszín, amelynek formája, funkciója és jelentése valamely fizikailag összefüggő terület határain belül határozható meg.”¹²

Amikor tereket hozunk létre és elfoglaljuk őket, meg is határozzuk és kiaknázzuk őket abból a célból, hogy (tudatosan vagy tudat alatt) megtestesítsük kulturális kódjainkat. A tér az emberek és a természeti formák közötti interakció. A kultúra teret hoz létre, és ha ennek tudatában vagyunk, sokkal tudatosabban és célzottan tudunk ahhoz viszonyulni, amit alkotunk.¹³

Az, hogy a teret közös, megosztott entitásként kezeljük, döntő jelentőségű, amikor helytálcául. A hely az, ahol dolgok történnek, méghozzá fontos, emlékeztető dolgok (legyenek azok kel-

lemesek vagy kellemetlenek), amelyek a teret helyként jelölik. („*Itt történt.*”)

A térnek helyként való kezelése történhet leképezéssel, a teret ábrázoló sémák, térképek segítségével. A térkép sohasem pontos mása az ábrázolt tárgynak, hanem egyszerűsít, szelektív és sematikus, és éppen az a mód, ahogyan ezt teszi, hozza létre a helyet. Többféle térkép létezhet, abban az értelemben, hogy azok más és más helyet jelölhetnek akkor is, ha ugyanazt a teret jelölik.¹⁴

A társadalmi nyilvánosság hanyatlását *Habermas* azokra az egyre kifinomultabb kapitalista törekvésekre vezeti vissza, amelyek a kritikai szemléletű fogyasztóból kritikátlan fogyasztót csináltak. Ennek gyakorlata a 19. században kezdődött, és hatására a kereskedelmi tér kezdte elfoglalni az intellektuális tér helyét a társadalmi nyilvánosságban. A kapitalizmus egyre hatékonyabban kezdte meghatározni a teret. Azóta a kapitalizmusnak ez az új, gyorsabb és egyre kifinomultabb formája erőteljesen meg tudja határozni a kulturális teret, elsősorban úgy, hogy a profitráták növelése érdekében összesűríti az időt és a teret.

Minél gyorsabban jönnek létre az áruk, annál jobban növelnünk kell a fogyasztás sebességét, hogy csökkenjenek a raktárkészletek, a profit tehát a sebesség növelésétől függ. Történetileg a tér volt ennek a felgyorsulásnak az elsődleges akadálya. A technológia fejlődése, a vasút, a távíró, a telefon és végül az internet „összesűrítették” a teret, így gyorsabban jut el az áru a piacokra. A tőkés megtanulták, hogy a térről úgy gondolkodjanak, mint amit kommunikációs rendszerek útján összekötött forgalmazási csomópontok rendszerévé tordelhetünk szét. A modern kommunikációs technológiák lehetővé teszik, hogy szinte mindent, szinte azonnal, szinte bárhol megtehessük. A térnek az ilyen módon történő megsemmisítése mélyreható kulturális következményekkel jár. Egyszer használatos és a profit érdekében gyorsan forgalmazható tereket hozunk létre. Ennek az is a következménye, hogy a tér egyre általánosabbá és üresebbé, tehát elvonttá válik. Az állampolgárok fogalmát

pedig egyre inkább a fogyasztóéval azonosítja a társadalom. Aki ennek ellenáll, az a tér előbb vázolt jellemzőivel kerül konfliktusba.¹⁵

Tér, építészet, architektúra

A tér az építészet útján is helyé válik, építészet alatt sok mindent értve, hiszen a nyelvnek vagy a szokásoknak is van architektúrája. Ez tartós struktúrák felépítését jelenti, amelyekben élünk, dolgozunk, vagy amelyeket csodálunk. Változtatjuk őket, és ők is megváltoztatnak minket.¹⁶ Az emberileg és társadalmilag elfogadható információs terek tervezése, megvalósítása és értékelése pedig az információépítészet.¹⁷

A teret háromféle reprezentációs formában tudjuk megismerni. A már említett térkép mellett ott van az orális érzékelés, amikor a hangzó szöveg távolságát mérjük fel. Ezen kívül mozgással is észlelhetjük a teret.¹⁸

Az információs társadalomban az áramlások teréről beszélhetünk, amely azonban szembeállítható egy olyan térbeli szerveződéssel, amely a tapasztalatokon alapul, így történelmi gyökerű, emellett logikáját a helyek határozzák meg. Mivel pedig szemben állnak az áramlástér elvont anyagi természetével, az építészetre és a formatervezésre úgy tekinthetünk, mint az információs társadalom megújulásának a hordozójára.¹⁹

Az építészet ebben az értelemben nemcsak a forma és az építési folyamat előzetes tervezéséről szól, hanem az időbeli átalakulásról is, ilyen módon mindig segítünk az általunk elfoglalt tér felépítésében és a szerkezetek addig nem tekinthetők késznek, amíg nem használtuk őket valamilyen időtartamon át, tehát bizonyos értelemben sohasem mondhatjuk, hogy készek. Az architektúra itt nem annyira épületek vagy hidak építését jelenti, mint inkább arra utal, hogy architektúrákkal sokhelyütt találkozunk: a nyelvnek is van architektúrája, ahogyan a szokások vagy az összetett tevékenységek vagy játékok is felépülnek.²⁰ Közben érdemes felfigyelnünk arra, hogy az utóbbi gondolatsorban nem az építészet, hanem az *architektúra* szó fejezi ki legjobban azt, amiről beszélünk.

A szerkezetek segítik, irányítják, vagy akadályozzák a mozgást. A terek megtervezése a társadalmi érintkezéssel kapcsolatos feltételezéseket és elvárásokat közvetíti. Mivel az architektúrák irányítják mozgásunkat, annak az útját-módját is megteremtik, hogy miként hozzuk össze az embereket, vagy válasszuk őket szét. Bár természetete eltérő, a nyilvánosság és a titoktartás is köthető az architektúrához, mivel lehetővé teszi, vagy gátolja, hogy énünkre, valamint a szavakon és gondolatokon túli tevékenységeinkre fény derüljön.

A láthatóság és a dolgok rejtett volta az architektúrák átláthatóságán, áttekinthetőségén is múlik, tehát azon, hogy mit tesznek láthatóvá, és mit rejtjenek el a tárgyakról és önmagukról. Ez nem azonos a nyilvánosság kérdésével, mivel amire itt fény derül, az magának az architektúrának a jellemzője.²¹

A *térkép nélküli* útmegtalálás (*wayfinding*) kifejezés azoknak az ismereteknek és tevékenységeknek a sorát takarja, amelyekre szükségünk van ahhoz, hogy az egyik helyről a másikra eljussunk, legyen szó zárt vagy nyílt térről. Ennek lépései a következők: mindenek előtt tudnunk kell, hogy hol is vagyunk. Célállomásunk ismeretében az ahhoz vezető legjobb utat kell követnünk, fel kell ismernünk, hogy elértük a célt, végül vissza kell találnunk a kiindulási pontra. Kérdés viszont, hogy az útmegtalálás elvei érvényesek-e a weben, valamint a fizikai világban működő tájékozási és navigációs képességünknek van-e értéke a digitális világban.²² Az útmegtalálás ahhoz hasonlít, mint amikor nagy, gyakran ismeretlen épületekben, például repülőtereken kell eligazodnunk. Ehhez az információs rendszerekben szervezési, elnevezési és navigációs sémákat kell kezelni, ami az olyan tudásszervezési eszközökkel mutat hasonlóságot, mint a tárgymutatók, a teauruszok, az osztályozási rendszerek.²³ A *megtalálhatóság* kifejezés²⁴ éppen arra az örökségre épít, hogy utat tudunk találni, el tudunk igazodni a természetes és az épített környezetben, miközben felidézi bennünk a használhatóság nagyon is hálózatközpontú és gyakorlatias fogalmát. A megtalálhatóság hidat

ver a fizikai és a digitális világ közé, és lehetővé teszi, hogy fogalmakat exportáljunk és importáljunk a kettő között. Ezen a hídon még sok időt fogunk tölteni, ahogy ez a két világ egyre jobban összeforr.²⁵

A könyvtári tér

Az összetett, adaptív rendszerekként viselkedő weboldalakkal szemben a könyvtár egy viszonylag jól definiált környezet.²⁶ Olyan nyilvános tér, amelyben megvan a lehetősége annak, hogy a helyi közösségek lelegevenebb részeivé váljanak, hiszen a társadalom valamennyi szegmense számára kínál szolgáltatásokat. A könyvtár az identitásképzés, a társadalom tagjai közötti kapcsolatok kialakításának egyik nélkülözhetetlen feltételét biztosítja: teret a találkozásra, úgy fizikai, mint virtuális értelemben, a világhálóhoz és annak közösségi szolgáltatásaihoz való hozzáférés nyújtásával.

A könyvtári tér történetileg abszolút tér. A katedrálisokhoz, templomokhoz és más kulturális szimbólumot hordozó terekhez hasonlóan egyetlen szociokulturális funkció betöltésére jött létre, és oly mértékben betölti identitásának lényegét, hogy többnyire ellenáll annak, hogy kisajátítsák vagy újraértelmezzék. Ebben az abszolút térben a könyvtár úgy jelenik meg, mint egy jól artikulált és erőteljesen felépített intézmény.

A könyvtári térhasználatot úgyszintén strukturálják a szabályok. Az eligazító feliratok például megmutatják, ki hova léphet be, hol kell csendben lenni. Az osztályozási rendszerek ugyanakkor a térben is kifejezett intellektuális struktúrát nyújtanak. A termék elrendezését szervező raktári jelzetekre pedig úgy tekinthetünk, mint egy-egy olyan városi vagy falusi szomszédságra, ahol hasonlóan gondolkodó emberek vegyülnek el egymással. A fogalmi és a felvilágosító rendszerek és szabályok lehetővé teszik, hogy a könyvtár és a könyvtárosok uralják a teret.²⁷

Nem kérdés, hogy a tér és annak felhasználása fontos a könyvtárak számára, amelyek állományukkal hagyományosan nagy fizikai tereket

foglaltak el. Ugyanakkor – ahogy a gyűjtemények csökkennek – új terek használhatók fel közösségi célokra, ide értve a kávézókat, oktatótermeket és más helyiségeket. Ezek a funkciók, amelyek menedzselése már nem kíván speciális könyvtári készségeket, egyre több, eredetileg könyvtári célú teret foglalnak el.²⁸

Hellen Niegaard megfogalmazása szerint az új médiatípusok, az információs és kommunikációs technológiák segítségével, építészek és képzőművészek, valamint könyvtárosok együttműködésével a fizikai könyvtárban egy teljesen új tér jön létre, amely arra ösztönöz, hogy ott a személyes tudás- és élményszerzés új eszközeit kipróbáljuk, visszatükrözve a modern társadalom individualista természetét.²⁹

James Elmborg megítélése szerint pedig a könyvtáraknak meg kell küzdeniük a profitközpontú, kereskedelmi mércével mérő, heti hét napon, napi 24 órában „nyitva tartó” világ körülményeivel. Közben éppen hogy csak elkezdjük azokat a kifinomult kereteket kifejleszteni, amelyek elősegítik, hogy a könyvtárról, mint fizikai térről gondolkodjunk. A könyvtáráruhákkal a gyűjteményeket, hogy megfelelő tereket biztosítsanak, amelyeket speciálisan az állományok elhelyezésére és azokhoz való hozzáférésre alakítottak ki. Architektúrájuk egyúttal célzatosan szimbolizálja azokat az értékeket, amelyeket a könyvtár magáénak vall.

A könyvtáraknak a felhasználókkal együttműködésben kell formálódniuk, különben vagy az uralom színtereivé vagy reménytelen, utópisztikus álmommá válnak, amelyről szó szerint azt mondhatjuk, hogy többé már nem tér. A könyvtárak választhatják a dominanciát, vagy kereskedelmi jellegű gyakorlatot valósíthatnak meg vevőszolgálatok és reklám formájában. E két választás mellett ott van a harmadik, az együttműködés, amely a (magyar könyvtári szakirodalomban is többször említett) harmadik hely³⁰ megvalósítását alapozza meg.

E mögött a gondolat mögött az az elképzelés áll, hogy a könyvtárosság gyakorlata kétféle lehet. Az egyik eshetőség az, hogy a könyvtárosságra úgy tekintünk, mint a rend és a kódok reprezentán-

sára. Ez a könyvtáros személytelen és meg van fosztva kontextusától. Emberi identitása az intézményi szerepben oldódik fel. Ha – alternatív módon – úgy tekintünk a könyvtárra, mint a kalandok és meglepetések terére, a könyvtáros a kalandvagyó felhasználó kísérője vagy kalauza lehet, de szükségtelemmé is válhat.

A könyvtárnak erre a két megközelítésére tekinthetünk úgy is, mint két narratíva közötti választásra. Az elsőt *bibliográfiai narratívának* nevezhetjük, amely egy modernista, a 20. századi gondolkodás visszatükröződése, amelyben a könyvtár struktúráit (osztályozási és fogalmi rendszereit) valósnak, természetesnek és hasznosnak tekintjük. Ebben a narratívában a könyvtár anyagok gyűjteménye és azoknak az eszközöknek az összessége, amelyek az ezekhez való hozzáférést biztosítják, a könyvtárosok pedig emberi interfészt nyújtanak a gyűjteményekhez.³¹

A könyvtári tér ugyanakkor a felhasználók írástudásának is a tere, mivel a könyvtár egyike azoknak a kontextusoknak, amelyekben az írástudást használják, hasonlóan ahhoz, ahogy az írásnak is összhangban kell lennie a különböző társadalmi és kulturális kontextusokkal.³²

Ezért is nevezhetjük a másik narratívát az *információs műveltség narratívájának*. Ehhez meg kell értenünk a könyvtár és eszközei társadalmilag kódolt természetét. Az információs műveltség narratívájában a könyvtáros a könyvtár konstruált világa és az információt kereső felhasználó közötti helyet foglalja el. A könyvtárat úgy fogjuk fel itt, mint kulturális kódok gyűjteményét, amelyet nemcsak le kell fordítanunk, hanem a könyvtár és a felhasználó között húzódo határon át is kell juttatnunk. Az információs műveltség része, hogy az információt a felhasználó valós igényeinek kontextusában lássuk. Ebben a narratívában csökken a könyvtári eszközök és struktúrák fontossága. A könyvtáros kulturális munkássá válik, aki tudatában van a kulturális és személyes határoknak és annak, hogy az emberek állandóan úton vannak az egyik fejlődési fok és az azt követő között. A bibliográfiai narratívával vele jár az emberek és a tér feletti

uralom. E véglet és az általános kereskedelmi gyakorlatnak a könyvtári munkába való integrálása mellett alternatívaként ott van az együttműködés. Ez a harmadik út egy harmadik tér létrehozásának potenciálját kínálja. A harmadik tér a harmadik *hely* továbbgondolásának is tekinthető, azonban különbözik is tőle. Nem valószínű, hogy kereskedelmi egységként jobbak akarunk lenni például a könyvesboltoknál. Inkább társadalmi szerepvállalásról van szó, amely arra készlet, hogy csökkentjük az „ők” és a „mi” közötti távolságot a (társadalmi) térben. Felhasználóink gondjait és kívánságait kell szem előtt tartanunk, nem pedig a könyvtárakét.³³

Beérkezett: 2012. május 9.

Jegyzetek

1. KOLLÁNYI Bence: Térhasználat az információs társadalom korában. In: Pintér Róbert (szerk.): Az információs társadalom: az elmélettől a politikai gyakorlatig. Bp. : Gondolat ; Új Mandátum, 2007.
2. MORVILLE, P.: Ambient findability. Sebastopol, CA: O'Reilly, 2005.
3. LANKSHEAR, C. – KNOBEL, M.: Blogging as participation: The active sociality of a new literacy. Paper presented to the American Educational Research Association, San Francisco, US. April 11, 2006. (14 p.) <http://everydayliteracies.net/files/bloggingparticipation.pdf> (2012. június. 20.)
4. BURBULES, N.C.: Networks as spaces and places: their importance for educational research collaboration. In: Smeyers, P.; Depaepe, M. (eds.): Educational research: networks and technologies. Dordrecht : Springer, 2007. 43–54. p.
5. Morville i. m.
6. WEINBERGER, D. Small pieces loosely joined : a unified theory of the web. Cambridge, MA: Perseus, 2002.
7. Morville i. m.
8. BÓDI Zoltán: Infokommunikációs stratégiák az információs társadalomban. = Alkalmazott Nyelvészeti Közlemények, Miskolc, 5. évf. 2010. 1. sz. 65–73. p
9. Burbules i. m.
10. Kollányi i. m.

11. Burbules i. m.
12. CASTELLS, M. Az információ kora : gazdaság, társadalom és kultúra. 1. köt. A hálózati társadalom kialakulása. Bp. : Gondolat ; Infonia, 2005. 546. p.
13. ELMBORG, J. K.: Libraries as the spaces between us: recognizing and valuing the third space = Reference & User Services Quarterly, 50. vol. 2011. 4. no. 338–350. p.
14. Burbules i. m.
15. Elmborg i. m.
16. Burbules i. m.
17. MORVILLE, P. – ROSENFELD, L.: Information architecture for the world wide web. 2nd ed. Cambridge, MA.: O'Reilly, 2002.
18. CAREY, J. W.: Communication as culture. New York ; London: Routledge, 1992.
19. Castells i. m.
20. Burbules i. m.
21. Burbules i. m.
22. Morville i. m.
23. FRANCKE, H.: Towards an architectural document analysis = Journal of Information Architecture, 1. vol. 2009. 1. no. 16–36. p.
24. A megtalálhatósággal kapcsolatban lásd még KOLTAY Tibor: A megtalálható információs környezet = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 59. évf. 2012. 4. sz. 151–156. p.
25. Morville i. m.
26. Morville – Rosenfeld i.m.
27. Elmborg i. m.
28. BOSANQUET, L: Building relevance amidst the content revolution = Library Management, 31. vol. 2010. 3. no. 133–144. p.
29. NIEGAARD, H.: Library space and digital challenges = Library Trends, 60. vol. 2011. 1. no. 174–189. p.
30. SZÓLLÁS Péter: A könyvtár, mint harmadik hely = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 19. évf. 2010. 11. sz. 2010. 3–7. p., TÓTH Máté: A könyvtár, mint találkozóhely. A PLACE projekt = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 18. évf. 2009. 7. sz. 6–11. p.
31. Elmborg i. m.
32. BEARD, J. – DALE, P.: Building literacy: the relationship between academic literacy, emerging pedagogies and library design. World Library and Information Congress: 75th IFLA General Conference and Assembly. Milan : IFLA, 2009. (7 p.) <http://www.ifla.org/files/hq/papers/ifla75/94-beard-en.pdf>
33. Elmborg i. m.

E-könyves infotár indult

A Könyvtári Intézet 2012 júniusában létrehozott E-könyves infotárának fő célja, hogy a könyvtárosoknak válogatott híreket, információkat nyújtson az e-könyvek világáról, segítve őket az e-könyves könyvtári szolgáltatások kialakításában. Tájékoztat a fontosabb e-könyves eseményekről, a nemzetközi trendekről, a hazai és külföldi szaksajtóban megjelent cikkekről, a megjelent e-könyvekről stb. A honlapon található kínálat: Események, hírek; Fogalmak; E-könyvkiadók és terjesztők; Könyvtári jó gyakorlat; Ajánló a szakirodalomról és a megjelent e-könyvekről.

Az infotár elérhetősége: <http://ki.oszk.hu/ekonyvek>